

АЛЛА ВІННІЧУК

ПРАКТИКУМ

з навчальної дисципліни

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ»**

Вінниця 2016

АЛЛА ПЕТРІВНА ВІННІЧУК

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФОЛЬКЛОРИСТИКИ**

ПРАКТИКУМ

Вінниця

2016

УДК 821.161.2 «18» (075.8) (07)

ББК 83.3 (0) 5 (УКР) я 73 р 30

В 48

Віннічук Алла Петрівна. Актуальні проблеми сучасної фольклористики: Практикум. – Вінниця, 2016. – 55 с.

Рецензенти:

Смагло Н.С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасних європейських мов Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

Крупка В.П. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури інституту філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

У посібнику подано навчальну та робочу програми, практичний та лабораторний блоки, завдання для індивідуальної роботи, перелік залікових питань, список рекомендованої літератури.

Друкується за рішенням кафедри української літератури інституту філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 10 від 08.02.2016 року).

© Віннічук А.П., 2016

© ДОД ВДПУ, 2016

Зміст

Інформаційний пакет навчальної дисципліни.....	5
Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	8
Структура навчальної дисципліни.....	13
Практичний блок	17
Практичне заняття №1,2	
Фольклористика як наука. Основні школи і напрями фольклористики.....	17
Практичне заняття №3	
Історія фольклору як галузь фольклористики. Магія.....	19
Практичне заняття №4	
Історія фольклору як галузь фольклористики. Міфологія.....	20
Практичне заняття №5	
Теорія фольклору: проблеми жанру. Епос.....	22
Практичне заняття №6,7	
Теорія фольклору: проблеми жанру. Лірика. Драма. Ліро-епос.....	23
Практичне заняття №8,9	
Жанрова специфіка дитячого фольклору. Сучасний український дитячий фольклор.....	25
Практичне заняття №10,11	
Сучасний міський фольклор.....	27
Практичне заняття №12	
Сучасний студентський фольклор.....	28
Лабораторний блок	29
Лабораторне заняття №1	
Історико-етнографічні регіони України.....	29
Лабораторне заняття №2	
Поетика українських легенд та переказів.....	31
Лабораторне заняття №3	
Поетика весільних пісень Поділля.....	33
Лабораторне заняття №4	
Поховальні традиції Поділля. Голосіння.....	35
Лабораторне заняття №5	
Народна драма.....	38
Лабораторне заняття №6	
Танкові пісні.....	39
Лабораторне заняття №7	
Прислів'я і приказки.....	41
Лабораторне заняття №8	
Фольклорна підготовка майбутнього вчителя-словесника.....	42
Список рекомендованої літератури.....	44
Питання до заліку.....	54

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПАКЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Актуальні проблеми сучасної фольклористики»

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної фольклористики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 0203 *Гуманітарні науки* напряму підготовки 6.020303 *Філологія. Українська мова і література*.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної фольклористики» є основні закономірності розвитку і побутування сучасного фольклору.

Міждисциплінарні зв'язки: український фольклор, історія української літератури, етнографія, етнологія, історія України, філософія, педагогіка, психологія, етика, естетика.

Програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної фольклористики» складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. «Сучасна теоретична фольклористика: проблематика й методологія».

Змістовий модуль 2. «Сучасна практична фольклористика: методологія дослідження і архівна діяльність».

Мета навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної фольклористики» – ознайомити студентів із сучасними науковими методами та методологічними принципами досліджень в сучасній фольклористиці, простежити стан та перспективи розвитку фольклористичної науки, вивчити питання щодо сучасних фольклористичних осередків: київського, львівського та ін., проаналізувати спеціальні фахові видання в Україні: збірники, дослідження, періодика.

Завдання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасної фольклористики»:

- дослідити специфіку сучасного фольклору як синкретичної дисципліни;
- розкрити основні критерії теорії фольклору;

- проаналізувати систему жанрів українського фольклору, на основі його історичного розвитку;
- диференціювати поняття «фольклорний текст», «фольклорний твір», «постфольклор», «неофольклор»; розкрити зміст понять «обряд», «обрядовий комплекс», «ритуал» та ін.;
- простежити шляхи трансформації світової моделі (від давніх часів до сьогодення);
- охарактеризувати сучасну фольклорну ситуацію.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- предмет і завдання фольклористики, її зв'язок з іншими науками, провідні методи;
- основні етапи розвитку української фольклористики, наукові школи української і світової фольклористики, актуальні проблеми фольклористики на сучасному етапі;
- значення понять: фольклорний жанр, фольклорний цикл, синкретичність, міф, міфологія, міфологема, анімізм, антропоморфізм, магія, тотемізм, фетишизм, культ, демонологія, двовір'я, вірування, автентичний фольклор, міський фольклор, дитячий фольклор, псевдофольклор, постфольклор, обряд (ритуал), звичай, обрядовість, свято, обрядовий фольклор, мандрівний сюжет, кумулятивність, формульність, фольклоризм, фольклоризація та ін.;
- складники фольклорного жанру, основні принципи класифікації фольклорних жанрів, жанрову систему українського фольклору;
- визначення, історію назви-терміна, жанрові ознаки, риси поетики, історію, класифікації, спосіб побутування, форму виконання, історію збирання, видання і дослідження, зв'язок з художньою літературою фольклорних жанрів,
- методологію фольклористичних досліджень та особливості архівної діяльності;
- семіотику й міфологію міста в сучасному фольклорі;

- семантику міської неказкової прози;
- обряди сучасного міста;
- міфологію і прагматику новорічних свят;
- сучасний студентський фольклор;
- інтернет-фольклор;
- сучасний дитячий фольклор;
- політичний фольклор і фольклор у політиці.

вміти:

- аналізувати фольклорні твори з точки зору різних шкіл фольклористики та відповідно до сучасних вимог;
- визначати і розшифровувати знакову і вербальну символіку;
- визначати шляхи і прийоми застосування здобутих теоретичних знань у своїй професійній діяльності;
- інтерпретувати сучасні народнопоетичні твори;
- проводити самостійний пошук необхідної наукової інформації, творчо опрацьовувати і засвоювати її;
- практично використовувати набуті теоретичні знання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Форма контролю – залік.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни
«Актуальні проблеми сучасної фольклористики»

Змістовий модуль 1.

Сучасна теоретична фольклористика: проблематика і методологія

Фольклористика як наука

Предмет і завдання філологічної фольклористики. Місце фольклористики серед інших гуманітарних дисциплін. Її зв'язок з дисциплінами філологічного циклу: літературознавством, мовознавством. Фольклористика та етнографічні дисципліни: культурна антропологія, етнологія, українознавство, етнопсихологія тощо. Фольклористика й історична наука. Фольклористика та мистецтвознавство.

Специфічні ознаки сучасного фольклору як синкретичної дисципліни (синкретизм, імперсональність (колективність), традиційність, варіативність, усність побутування, стабільність, поліелементність, діалектність тощо). Взаємозв'язок фольклору з іншими галузями гуманітарних знань. Основні категорії теорії фольклору. Принципи класифікації фольклорного матеріалу (наукові студії І. Франка, М. Грушевського, Ф. Колесси, С. Грици, В. Чистова, В. Гусєва). Система жанрів українського фольклору та її історична еволюція. Історико-літературні і фольклорні методика «реставрації» жанрових систем в галузі типології жанрів. Диференціація понять «жанр літературний і жанр фольклорний» і характер жанрового синкретизму. Зміст термінів «фольклорний текст» і «фольклорний твір», спільні і відмінні риси. Співвідношення традиції та новаторства у фольклорі, традиції та імпровізації на певних текстових рівнях: вербальному, композиційному, сюжетному, ідейно-тематичному. Зміст понять «обряд», «обрядовий комплекс», «ритуал», «оказіональна ситуація» та їх зв'язок із «ситуацією переходу» (ван Геннеп). Функціонування поняття «модель світу» у сучасних фольклористичних і культурологічних розвідках. Шляхи трансформації світової моделі (зокрема моделі світового дерева) у сучасних фольклорних текстах. Зміст і функціонування поняття таких теоретичних категорій і явищ: 1) диглосія, 2) архетип, 3) поліфункціональність і функціональне поле, 4) образ фольклорний, 5) мотив, сюжет і композиція фольклорного твору, їх специфіка, 6)

поетика фольклорного твору в широкому і вузькому значенні, 7) естетика фольклору.

Проблема часу і простору в їх взаємозв'язку і співвідношенні. Фольклор і символ. Теорія символу (Арістотель, Платон, Прокл, І. Кант, Й.В. Гете, Гегель, Г. Сковорода, М. Костомаров, О. Потебня). Теоретичні дослідження символу і символіки у ХХ столітті (З. Фройд, Г. Бейлі, Г. Юнг, К. Леві-Строс, Е. Кассіер, М. Еліаде, Дж. Купер, О. Лосєв, Р. Кох, Г. Гадамер, С. Гайдегер та та ін.). Словник символів. Символіка снів.

Методологія і методика фольклористики. Дескриптивні й компаративні методи. Збирацька, польова діяльність фольклористів. Методика збирання фольклору як проблема фольклористики.

Проблема жанру у фольклористиці. Значення категорії жанру для диференціації фольклорних текстів. Складові фольклорного жанру. Генеза, зміст, форма побутування, поетика тексту як жанротворчі чинники. Прозаїчне й поетичне мовлення у фольклорі як жанротворчий чинник. Поділ жанрів на роди: епічний, ліричний, драматичний, ліро-епічний. Обрядові й необрядові жанри. Фольклор дорослих людей і дитячий фольклор. Поняття «жанровий різновид». Міжжанрова взаємодія. Проблема «малих» фольклорних жанрів.

Сучасна фольклорна ситуація й проблеми її вивчення. Постфольклор, неофольклор. Міф і обряд. Прагматика фольклору.

Історія української фольклористики

Початковий етап української фольклористики. Відомості про український фольклор до ХІХ-го ст. Залишки фольклорних творів у писемних пам'ятках давньоруської літератури. Відомості про український фольклор в описах арабських мандрівників Х-го ст. Український фольклор у слов'янських літературних збірниках та граматиках. Українська пісня в збірнику Гердера «Голоси народів у піснях». Вплив фольклору на давню українську літературу. Рукописні пареміографічні збірки ХVІІ-ХVІІІ століть.

Етап становлення української фольклористики як науки. Фольклористична діяльність українських романтиків. Перші збірники

українських народних пісень: М. Цертелева, М. Максимовича. Українські пісні в альманахах І. Срезневського. Фольклористична діяльність «Руської трійці» (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький). Значення їхнього альманаху «Русалка Дністровая» (1837 р.) для розвитку української фольклористики.

Наукові школи української фольклористики ХІХ-го ст.: міфологічна, міграційна, історична; основні теоретичні положення та їх застосування в наукових працях. Фольклористичні дослідження М. Костомарова, П. Куліша, М. Драгоманова, В. Антоновича, П. Чубинського, М. Сумцова, П. Житецького, О. Потебні, І. Франка, В. Гнатюка та інших фольклористів ХІХ-го ст. Широке розгортання збирацької і дослідницької роботи в 90-х рр. ХІХ-го ст. Публікації усної народної творчості в періодичних виданнях і фахових часописах «Етнографічний збірник», «Матеріали до українсько-руської етнології», «Киевская старина», «Житіє і слово», «Сборник Харьковского историко-филологического общества», «Этнографическое обозрение» тощо. Організація фольклористичної діяльності Науковим Товариством ім. Т. Шевченка (Львів). Фольклористична діяльність М. Грушевського.

Українська фольклористика ХХ-го століття. Основні етапи її розвитку. Західноєвропейські наукові школи («фінська», психоаналітична, структурна, семіотична) і українська фольклористика. Збирання, видання, дослідження українського фольклору у ХХ-му ст. Проблеми розвитку радянської фольклористики. Роль Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії ім. М. Рильського в організації фольклористичної діяльності. Основні фольклористичні видання. Тенденції розвитку української фольклористики кінця ХХ-го – початку ХХІ століття.

Змістовий модуль 2.

Сучасна практична фольклористика: методологія дослідження і архівна діяльність

2.1 Методологія дослідження і архівна діяльність

Метод спостереження. Інтерв'ю з інформантом (власне інтерв'ю, нарративне, інтерв'ю-бесіда). Вивчення супутніх документів (історія, соціологія, етнографічні особливості регіону). Аудіо-, відео-, фото фіксація матеріалів. Картографування. Розшифровка, архівація, паспортизація матеріалів.

2.2 Семіотика і міфологія міста в сучасному фольклорі

Міський фольклор. Концептуалізація і міфологізація міського простору. Жанри міського фольклору. Пісенні традиції. Поділля у фольклорній картині України.

2.3 Міська неказкова проза

Семантика передбачень і загадування бажань. Образ пам'ятника в міському фольклорі. Міські перекази, легенди.

2.4 Обряди сучасного міста. Міське весілля

Традиційне та «нове» в сучасній обрядовій традиції. Практика перехідних ритуалів. Міське весілля. Обрядовий топос. Семантика, міфологія прагматика обрядових елементів. Вбрання нареченої: табу, мода, забобони. Церемонія весілля: організація, сценарій.

2.5 Міфологія і прагматика новорічних свят

Новорічно-різдвяний цикл. Старий і новий стиль. Різдво – Новий рік – Старий Новий рік у зимовому циклі. Зміна міфолого-семантичних парадигм в семантизації образу ялинки. «Головна ялинка» міста. Дід Мороз і Снігуронька в новорічній міфології.

2.6 Фольклор і туристичний бізнес

Топонімічні розповіді, легенди, перекази. Бренд в туристичній міфології.

2.7 Політичний фольклор і фольклор в політиці

Політичні акції та сценарії масових заходів. Фольклор Майдану. Політичний анекдот, політичні пісні.

2.8 Фольклор і корпоративна культура

Корпоративна культура. Формування корпоративних відносин. Стиль одягу, моделі поведінки, ритуал прийому на роботу, етика. Гости в святковому сценарії. Ритуалізація застілля.

2.9 Сучасний студентський фольклор

Студентський фольклор: історія становлення. Обрядові традиції в студентському житті. Магія екзамену: повір'я, обряди, прикмети. Міфологія екзаменаційного білету. Шпаргалки. Студентський анекдот. Студентські пісні. Байки.

2.10 Інтернет-фольклор

Медійні форми фольклору. Міфологія медійного простору: вірусна атака, інтернет-реальність.

2.11 Дитячий фольклор

Історія вивчення. Метод спостереження. Архівна робота. Сучасні методики дослідження. Система дитячих ігор в сучасній культурі. Рухливі ігри. Життєтворчі ігри: образ дитячих будиночків у літературі. Рольові ігри – «донька-мати». Фольклор на асфальті. Дитячі графічні загадки. Обряд поховання тварин у дитячій культурі. Дитячий «страшний» фольклор: система персонажів (домовик, Баба Яга та ін.). Мирилки. Дразнилки.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пз	лз	інд	с.р.		лк	пз	лз	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Сучасна теоретична фольклористика: проблеми і методологія												
Тема 1. Сучасна теоретична фольклористика. Основні школи і напрями фольклористики	15	4	4	2	1	4	11	2	-	-	2	7-
Тема 2. Історія фольклору як галузь фольклористики. Магія.	11	4	2-	-	1	4	9	2	-	-		7
Тема 3. Історія фольклору як галузь фольклористики	5	2	-	-	1	2	11	-	2	-	2	7-
Тема 4. Міфологія як первинна форма пізнання світу	9	2	2	-	1	4	9	2	-	-	-	7
Тема 5. Теорія фольклору: проблема жанру. Епос	11	4	2	2	-	3	8	1	-	-	-	7
Тема 6. Теорія фольклору: проблема жанру. Лірика. Драма. Ліро-епос	15	4	2	6	-	3	10	1	2	-	-	7
Разом за змістовим модулем 1	66	20	12	10	4	20	58	8	4	-	4	42-
Змістовий модуль 2. Сучасна практична фольклористика												

Тема 1. Жанрова специфіка дитячого фольклору	11	2	2	2	1	4	9	1	-	-	2	6
Тема 2. Сучасний український дитячий фольклор	10	2	2	2	-	4	9	1	-	-	2	6
Тема 3. Семіотика і міфологія міста в сучасному фольклорі	11	2	2	2	1	4	8	-	2	-	-	6
Тема 4. Фольклор і туристичний бізнес. Політичний фольклор і фольклор у політиці	7	2	2	-	1	2	12	-	2	-	-	10
Тема 5. Фольклор і корпоративна культура. Постфольклор.	9	2	2	-	1	4	12	-	2	-	-	10
Тема 6. Сучасний студентський фольклор	6	2	2	-	-	2	12	-	2	-	-	10-
Разом за змістовим модулем 2	54	12	12	6	4	20	62	2	8	-	4	48
Усього годин	120	32	24	16	8	40	120	10	12	-	8	90

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

Навчальним планом не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. год.	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Фольклористика як наука. Основні школи і напрями фольклористики.	4	-
2.	Історія фольклору. Магія.	2	2
3.	Історія фольклору. Міфологія.	2	2
4.	Теорія фольклору: проблема жанру. Епос.	2	-
5.	Теорія фольклору: проблема жанру. Лірика. Драма. Ліро-епос.	4	2
6.	Жанрова специфіка дитячого фольклору. Сучасний український дитячий фольклор.	4	4
7.	Сучасний міський фольклор	4	-
8.	Сучасний студентський фольклор	2	2
	Усього:	24	12

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Історико-етнографічні регіони України	2	-
2.	Поетика українських легенд та переказів	2	-
3.	Поетика весільних пісень Поділля	2	-
4.	Поховальні традиції Поділля. Голосіння	2	-
5.	Народна драма	2	-
6.	Танкові пісні. Коломийки	2	-
7.	Прислів'я і приказки	2	-
8.	Фольклорна підготовка майбутнього вчителя словесника	2	-
	Усього	16	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Історико-етнографічні регіони України	3	8
2.	Поетика українських легенд та переказів	3	2

2.	Поетика весільних пісень Поділля	3	8
3.	Поховальні традиції Поділля. Голосіння	3	8
4.	Народна драм	3	8
5.	Український вертеп	3	8
6.	Танкові пісні. Коломийки	3	8
7.	Прислів'я і приказки	3	8
8.	Сучасний міський фольклор	7	8
9.	Сучасний студентський фольклор	3	8
10.	Постфольклор	3	8
11.	Фольклорна підготовка майбутнього вчителя – словесника	3	8
11.	Індивідуальні завдання	8	8
		48	

Практичний блок навчальної дисципліни

Модуль №1

«Сучасна теоретична фольклористика: проблематика і методологія»

Практичне заняття № 1, 2.

Тема «Фольклористика як наука.

Основні школи і напрями фольклористики»

План

1. Предмет, завдання, структура фольклористики (історія та теорія фольклору), її зв'язок з іншими гуманітарними науками.

2. Школи і напрями у фольклористиці:

- Міфологічна школа, її розвиток в українській науці (брати Я. і В. Грімм, В. Караджич, П. Шафарик, В. Ганка, Я. Коллар, Ф. Буслаєв, О. Потебня, М. Сумцов та ін.);

- Неоміфологічна, або ритуально-міфологічна школа (Е. Миро, П. Сентив, Н. Фрай, М. Бодкін та ін.);

- Культурно-історична школа (представники «Руської трійці», М. Костомаров, О. Бодянський, В. Гнатюк, І. Франко, Ф. Колесса та ін.);

- Еволюціонізм як напрям у фольклористиці (Е.-Г. Спенсер, Е. Тайлор, Л. Морган, Дж. Фрезер та ін.);

- Структурно-типологічний напрям у фольклористиці (О. Потебня, Ф. Колесса, К. Квітка...О. Дей, М. Грицай, Л. Дунаєвська та ін.);

- Загальна характеристика шкіл фольклористики ХХ століття (радянська, етнопсихологічна, соціологічна та ін.).

3. Методологія й методика фольклористики:

- Дескриптивні та компаративні методи;
- Методика збирання фольклору як проблема фольклористики.

4. Дослідники та збирачі фольклору:

- Фольклористична концепція О. Потебні.
- Гнат Танцюра – український фольклорист та етнограф.
- Збирацька спадщина Н. Присяжнюк.
- Внесок І. Гурина в українську фольклористику.
- Музичний фольклор О. Стеблянка.

5. Внесок викладачів-фольклористів у розвиток української фольклористики:

- Науково-педагогічна діяльність М. Грицяя.
- Науково-фольклористична школа Л. Дунаєвської.
- Т. Комаринець – яскравий представник української фольклористики.

Завдання

1. Виписати та вивчити значення термінів: фольклористика, фольклор, фольклоризм, поетика, жанр, напрям, періодизація.

2. Законспектувати статті:

- Дмитренко М. Іван Франко як фольклорист // Слово і Час. – 2006. – №1 – С. 51-56.

- Франко І. «Дві школи у фольклористиці» // Збір. тв.: У 50-ти т. – Т.29. – К.: Наукова думка, 1981. – С. 416-424.

3. Підготувати презентацію на тему «Роль Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії імені М. Рильського в організації фольклористичної діяльності».

Література

1. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики. – К.: Наукова думка, 1975. – 270 с.

2. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика // М. Дмитренко – К. : «Народознавство», 2001. – 575 с.

3. Дмитренко М. Українська фольклористика: Акценти сьогодення / Розвідки, статті. – К., 2008. – 235 с.

4. Колесса Ф. Фольклористичні праці. – К.: Наукова думка, 1970. – 415 с.
5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.
6. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К.: Академія, 2010. – 300 с.
7. Сиваченко М. Сторінки української літератури і фольклористики. – К., 1990. – 301 с.
8. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского / М. Чернопиский – Тернопіль : Підручники і посібн., 2008. – 448 с.

Практичне заняття №3

Тема «Історія фольклору як галузь фольклористики. Магія»

План

1. Періодизація фольклору – доісторична (міфологічна, дохристиянська) доба та історична (християнська).
2. Основні світоглядні системи українського фольклору:
 - 2.1 Дохристиянські вірування давніх слов'ян;
 - 2.2 Християнство і його вплив на розвиток української народної словесності.
3. Магія та форми її вияву (вірування, обряд). Замовляння, заклинання, прокляття, клятви. Поетика жанрів магії.

Завдання

1. Виписати та вивчити значення термінів: анімізм, тотемізм, фетишизм, культ, магія, вірування, обряд, замовляння, заклинання, прокляття, клятва.
2. Законспектувати статтю:
 - Леві-Строс К. Міт та значення // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред М. Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996. – С. 345-356.

3. Підготувати презентацію на тему: «Київська академічна фольклористична школа: знакові постаті, фахові видання».

Література

1. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики. – К.: Наукова думка, 1975. – 270 с.

2. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика // М. Дмитренко – К. : «Народознавство», 2001. – 575 с.

3. Дмитренко М. Українська фольклористика: Акценти сьогодення / Розвідки, статті. – К., 2008. – 235 с.

4. Колесса Ф. Фольклористичні праці. – К.: Наукова думка, 1970. – 415 с.

5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.

6. Новикова М. Прасвіт українських замовлянь // Українські замовляння / Упор. М. Москаленко. – К., 1993. – С. 7-29.

7. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К. : Академія, 2010. – 300 с.

8. Українські замовляння / Упорядник М.Н. Москаленко. – К., 1993. – 309 с.

9. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского / М. Чернопиский – Тернопіль: Підручники і посібн., 2008. – 448 с.

Практичне заняття №4

Тема «Історія фольклору як галузь фольклористики. Міфологія»

План

1. Міфологія як світоглядне явище. Поняття про міф. Класифікація міфів.

2. Функції міфів (соціально-регулятивна, оціночна, творча, пізнавальна).

3. Верховні божества праукраїнців: Род, Сварог, Дажбог.

4. Покровителі стихій та природи в слов'янській міфології (води, родючості, небесних явищ). Духи природи і стихій (лісовики, польовики, водяники, русалки, мавки, тощо).

5. Українські боги ремесел, господарства, шлюбу, дому. Духи дому і господарства, взаємодія людини з ними.

6. Демонологія. Чорт (Дідько, Той, Щезник, Сатана, Диявол) як демонічна істота. Посередники між світом людей і духів: «живі» (відьми, знахарі, мольфари, перевертні, перелесники, літавиці) та «неживі» (упири, мерці, потерчата, потопельники).

7. Зв'язок міфології з художньою літературою.

Завдання

1. Виписати та вивчити значення термінів: міфологія, язичництво, генотеїзм, пантеїзм, демонологія.

2. Законспектувати статтю:

- Свидницький А. Відьми, чарівниці й опирі, чи то ж примхи і примхливі оповідання люду українського // Свидницький А. Твори. – К., 1985. – С. 412-455.

3. Укласти словник «Персонажі подільської міфології».

Література

1. Бондарук О. Слов'янська міфологія. Загадки прадавніх вірувань слов'янських народів // Міфи народів світу. – Львів. – 1997. – С. 265-326.

2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. – К. : Довіра, 1992. – 415 с.

3. Войтович В. Міфи та легенди давньої України. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан. 2005. – 392 с.

4. Войтович В. Українська міфологія. – К.: Либідь. 2002. – 664 с.

5. Гнатюк В. Нарис української міфології. – Львів : Ін-т народознавства НАНУ, 2000. – 263 с.

6. Українські міфи, демонологія, легенди / Упоряд. М. Дмитренко. – К.: Музична Україна, 1992. – 144 с.

7. Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні. – К.: Молодь, 1989. – 304 с.
8. Милорадович В. Українська відьма: нариси української демонології. – К.: Веселка, 1993. – 72 с.
9. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. – Київ: Обереги, 1992. – 424 с.
10. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: Ескіз української міфології. – К. : Обереги, 1992 . – 87 с.
11. Плачинда С. Міфи і легенди Давньої України. – К. : Спалах ЛТД, 1997. – 176 с.
12. Поріцька О. Українська народна демонологія у загальнослов'янському контексті (19 – поч. 20 ст.): Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – К., 1998. – 20 с.

Практичне заняття № 5

Тема: «Теорія фольклору: проблема жанру. Епос»

План

1. Проблема жанру у фольклористиці. Прозаїчне й поетичне мовлення у фольклорі як жанротворчий чинник. Поняття «жанровий різновид».
2. Поділ жанрів на роди: епічний, ліро-епічний, ліричний, драматичний. Класифікація.
3. Епічні жанри фольклору:
 - 3.1 Жанрові ознаки казки. Проблема класифікації казок.
 - 3.2 Легенди і перекази як жанри неказкової фольклорної прози.
 - 3.3 Жанр народного оповідання та анекдоту, їх художні особливості.
 - 3.4 Пареміологія (паремістика) як розділ фольклористики.

Завдання

1. Виписати та вивчити значення термінів: жанр, епос, ліро-епос, лірика, драма, казка, легенда, переказ, оповідання, анекдот.
2. Розробити 10 тестових завдань на тему «Українська народна казка».

3. Підготувати презентацію на тему: «Українська народна легенда».

Література

1. Балашок В. Обряди українців та давніх слов'ян. – Львів – Нью-Йорк. – 1998. – 216 с.

2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. – К., 1993. – 414 с.

3. Войтович В. Сокіл-Род. Легенди та міфи стародавніх українців. – Рівне. – 1997. – 332 с.

4. Дунаєвська Л. Українська народна казка. – К., 1987. – 127 .

5. Калинова сопілка. Антологія української народної прозової творчості. – К., 1998. – С. 248-388.

6. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.

7. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К. : Академія, 2010. – 300 с.

8. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского / М. Чернопиский – Тернопіль : Підручники і посібн., 2008. – 448 с.

Практичне заняття № 6, 7

Тема: «Теорія фольклору: проблема жанру.»

Лірика. Драма. Ліро-епос»

1. Ліро-епічні жанри:

1.1 Українські народні думи. Історія дослідження жанру.

1.2 Специфіка жанру історичної пісні.

1.3 Жанрові ознаки балади.

2. Ліричні жанри фольклору: поняття про фольклорну лірику:

2.1 Жанрові різновиди (цикли).

2.2 Жанр пісні, його особливості.

3. Драматичні жанри фольклору:

3.1 Українські народні драматичні ігри. «Живий» та ляльковий вертеп. Український вертеп в контексті європейських народних театральних традицій.

3.2 Весілля. Світові образи у весільному фольклорному тексті. Образи-символи.

Завдання

1. Виписати та вивчити значення термінів: дума, історична пісня, балада, лірична пісня, вертеп.

2. Використовуючи шкільну програму та підручники з української літератури, укласти перелік фольклорних жанрів та творів, які вивчаються у школі.

Підготувати презентації:

-«Національна героїка в історичній пісні та думі»;

-«Вертеп і вертепна драма в українській культурі»;

-«Українське традиційне весілля».

4. Укласти словник національних образів-символів (не менше 20 найменувань).

Література

1. Балушок В. Обряди українців та давніх слов'ян. – Львів – Нью-Йорк. – 1998. – 216 с.

2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські народні погляди та вірування. – К., 1993. – 414 с.

3. Войтович В. Сокіл-Род. Легенди та міфи стародавніх українців. – Рівне. – 1997. – 332 с.

4. Дей О. Українська народна балада. – К., 1986. – 263 с.

5. Дунаєвська Л. Українська народна казка. – К., 1987. – 127 .

6. Дей О. Поетика української народної пісні. – К., 1978. – 250 с.

7. Калинова сопілка. Антологія української народної прозової творчості. – К., 1998. – С. 248-388.
8. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.
9. Лозинський Й. Українське весілля / Упор. і вступ. Стаття Р. Кирчіва. – К., 1992. – 174 с.
10. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К. : Академія, 2010. – 300 с.
11. Українські народні пісні та думи. – К., 1992. – 96 с.
12. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского / М. Чернопиский – Тернопіль : Підручники і посібн., 2008. – 448 с.

Модуль №2

«Сучасна практична фольклористика»

Практичне заняття № 8, 9

Тема: «Жанрова специфіка дитячого фольклору.»

Сучасний український дитячий фольклор»

План

1. Загальна характеристика та особливості дитячого фольклору. Класифікація жанрів.
2. Поетика колискових пісень.
3. Жанрово-стильові особливості забавлянок та їх різновиди.
4. Аналіз жанрів, які перейшли у дитячий фольклор із загальної народної творчості:
 - заклички (обереги, ворожіння та ін.);
 - примовки;
 - ігри.
5. Аналіз жанрів, що виникли в дитячому середовищі (прозивалки, дражнили, мирилки, страшилки).

6. Дитяча пареміографія (примовки, скоромовки).
7. Система дитячих ігор в сучасній культурі. Рухливі ігри. Життєтворчі ігри: образ дитячих будиночків у літературі. Рольова гра – «донька-мати».
8. Фольклор на асфальті. Дитячі графічні загадки.
9. Дитячий «страшний» фольклор: система персонажів (Домовик, Баба Яга та ін.), розповіді на зразок: «У темному, темному лісі...», «У чорній, чорній кімнаті» та ін. Мирилки. Дразнилки.
10. Зв'язок дитячого фольклору з художньою літературою та його дослідження.

Завдання

1. Виписати та вивчити значення термінів: дитячий фольклор, колискові пісні, потішки, безконечні казки, заклички, примовки, чукикали, прозивалки, дразнилки, мирилки, страшилки, примовки, скоромовки.
2. Підготувати презентацію на тему: «Особливості та поетика колискової пісні».
3. Написати творчу роботу на одну із запропонованих тем:
 - «Моя перша страшилка»;
 - «Малюнок на асфальті»;
 - «Усі ми родом із дитинства».

Література

1. Дитячий фольклор /Українська фольклористика. Словник-довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского, Тернопіль. – 2008. – С. 80-81.
2. Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. – К., 1984. – 472 с.
3. Дитячий фольклор / Вступна стаття Довженок Г.. – К., 1986. – 304 с.
4. Довженок Г., Луганська К. Українські народні колискові пісні та забавлянки // Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. – К., 1984. – С. 1-44.

5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.

Практичне заняття № 10,11

Тема: «Сучасний міський фольклор»

План

1. Семіотика і міфологія міста в сучасному фольклорі.

Міський фольклор. Концептуалізація і міфологізація міського простору. Жанри міського фольклору. Пісенні традиції. Поділля у фольклорній картині України.

2. Обряди сучасного міста:

2.1 Міське весілля. Обрядовий топос. Семантика, міфологія прагматика обрядових елементів. Вбрання нареченої: табу, мода, забобони. Церемонія весілля: організація, сценарій.

2.3 Міфологія і прагматика новорічних свят. Новорічно-різдвяний цикл. Старий і новий стиль. Різдво – Новий рік – Старий Новий рік у зимовому циклі. Зміна міфолого-семантичних парадигм в семантизації образу ялинки. «Головна ялинка» міста. Дід Мороз і Снігуронька в новорічній міфології.

3. Фольклор і туристичний бізнес.

Топонімічні розповіді, легенди, перекази. Бренд в туристичній міфології.

4. Політичний фольклор і фольклор в політиці.

Політичні акції та сценарії масових заходів. Фольклор Майдану. Політичний анекдот, політичні пісні.

5. Фольклор і корпоративна культура.

Корпоративна культура. Формування корпоративних відносин. Стиль одягу, моделі поведінки, ритуал прийому на роботу, етика. Тости в святковому сценарії. Ритуалізація застілля.

6. Постфольклор як частина міського мистецтва слова.

Завдання

1. Підготувати презентації:

- «Сучасне міське весілля»;

- «Святкування Нового року в місті. Ялинка. Дід Мороз і Снігуронька»;
 - «Майдан – 2014. Політичний фольклор».
2. Використовуючи фольклорні традиції свого населеного пункту, розробіть туристичну рекламу та бренд.
 3. Виписати 5 прикладів сучасних тостів.

Література

1. Кирчів Р. Двадцять століття в українському фольклорі / Р. Кирчів. – Львів, 2010. – 536 с.
2. Кирчів Р. Фольклор у системі новочасної української культури (Основні аспекти предметного окреслення проблеми) / Р. Кирчів // Записки НТШ. Праці Секції етнографії і фольклористики. – Львів, 2001. С. 271–306.
3. Путилов Б. Фольклор и народная культура / Б. Путилов. – СПб., 1994. – 352 с.
4. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К. : Академія, 2010. – 300 с.
5. Українська художня культура: навч. посіб. / за ред. І. Ляшенка. – К., 1996. – 416 с.
6. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.en.wikipedia.org>

Практичне заняття №12

Тема «Сучасний студентський фольклор»

План

1. Студентський фольклор: історія становлення та розвитку.
2. Обрядові традиції в студентському житті.
3. Магія екзамену: повір'я, обряди, прикмети. Міфологія екзаменаційного білету. Шпаргалки.
4. Студентський анекдот.
5. Студентські пісні. Байки.
6. Український фольклор у сучасній студентській субкультурі.

Завдання

1. Підготувати презентацію на тему: «Субкультури в Україні».

2. Записати по 5 прикладів студентських анекдотів та пісень.

Література

1. Кирчів Р. Двадцять століття в українському фольклорі / Р. Кирчів. – Львів, 2010. – 536 с.

2. Кирчів Р. Фольклор у системі новочасної української культури (Основні аспекти предметного окреслення проблеми) / Р. Кирчів // Записки НТШ. Праці Секції етнографії і фольклористики. – Львів, 2001. С. 271–306.

3. Путилов Б. Фольклор и народная культура / Б. Путилов. – СПб., 1994. – 352 с.

4. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К. : Академія, 2010. – 300 с.

5. Українська художня культура: навч. посіб. / за ред. І. Ляшенка. – К., 1996. – 416 с.

6. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.en.wikipedia.org>

Лабораторний блок навчальної дисципліни

Модуль №1

Лабораторне заняття №1

Тема: «Історико-етнографічні регіони України»

План

1. Фактори впливу на розвиток фольклору: географічне розміщення, історичний розвиток, природне середовище, мова та ін.).

2. Етнографічні регіони України.

3. Особливості фольклору різних регіонів України.

4. Усна народна творчість жителів Поділля.

Практичне завдання

1. Виготовити міні-карту України, позначивши на ній етнографічні регіони.

2. Познайомтеся з тезами статті німецького філософа Г. Гадамера «Батьківщина і мова». Які проблеми порушено автором у статті? На вашу думку, що таке батьківщина для сучасної людини, яка живе в умовах

глобалізації та підвищеної мобільності? Яке значення мають ці роздуми при вивченні українського фольклору?

«Батьківщина не просто місце тимчасового перебування, яке обирають і можуть міняти. Батьківщину не забувають. Вона, за знаменитим визначенням Шеллінга, щось споконвічне.

Батьківщину забути неможна. Хоча батьківщина у цьому світі, де мобільність суспільства чимдалі зростає, вже не зовсім та, якою вона була в часи більшої осілості.

...Але що таке для нас батьківщина...? Де це місце і де воно було б, якби не було мови? Коли ми говоримо про споконвічність батьківщини, ми зараховуємо сюди передусім мову. ... в рідній мові струменить близькість до свого, у ній – звичаї, традиції й знайомий світ.

...Життя – це заглиблення в мову. Кожен, хто прагне освоювати чужий край і чужу культуру, повинен шукати можливостей заглибитись в іншу мову. У цьому полягає перелом, якого не уникнути і який повинен допомогти вилікуватись, якщо людина хоче вижити в нових умовах. Взагалі лікування – це не те, що ми звикли мати на увазі в нашому технократичному суспільстві, коли, наприклад, звертаються до лікаря. Лікуватись – це імператив життя для самого хворого. Хвороба полягає в тому, що людина втрачає навички комунікативного мовлення, якщо більше не чує своєї власної мови. Такий людський вимір будь-якого вигнання». (Гадамер Г. Герменевтика і поетика / Вибрані твори / Пер.з нім. – К.: «Юніверс», 2001. – С. 188 – 194).

Література

9. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики. – К.: Наукова думка, 1975. – 270 с.

10. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика // М. Дмитренко – К. : «Народознавство», 2001. – 575 с.

11. Дмитренко М. Українська фольклористика: Акценти сьогодення / Розвідки, статті. – К., 2008. – 235 с.

12. Колесса Ф. Фольклористичні праці. – К.: Наукова думка, 1970. – 415 с.
13. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2003. – 591 с.
14. Руснак І. Український фольклор: Навчальний посібник / І. Руснак – К.: Академія, 2010. – 300 с.
15. Сиваченко М. Сторінки української літератури і фольклористики. – К., 1990. – 301 с.
16. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского / М. Чернопиский – Тернопіль : Підручники і посібн., 2008. – 448 с.

Лабораторне заняття №2

Тема: «Поетика українських легенд та переказів»

План

1. Легенда як жанр народної словесності. Класифікація.
2. Тематичні групи легенд.
3. Перекази. Історико-хронологічні цикли переказів.

Практичне завдання

1. Виконайте лінгвостилістичний аналіз легенди і переказу.

Батьків заповіт

Вмираючи, батько сказав синові: «Оце, сину, я вмираю. Якщо хочеш зберегти це добро, що я тобі покидаю, до того ще й придбати, – то роби в полі так, щоб нікому не казав першим «здраслуй», їж хліб з медом, а в свято одягай нові чоботи». Сказав це і помер.

Син так і робив. Ні з ким не вітався, їв хліб з медом, а в свято носив нові чоботи, а ті, що вже були на ногах, закидав на горище.

Пройшов деякий час і син дожився до того, що вже немає за що купувати ні мед, ані чоботи. «Ні, не гаразд! – міркує він. – Це батько навчив мене на лихо, треба робити інакше». Почав він раніше всіх людей їздити в

степ, да ото робить коло шляху, а люди їдуть та всі до нього здоровкаються. Цілий день працює. Стомиться, сяде їсти самий хліб з водою. Він йому здається солодким, як з медом. А в неділю дістане з горища чоботи, почистить їх, одіне, – вони в нього, як нові. Через таку працю почало господарство його прибувати.

І тоді тільки син зрозумів батьківський заповіт: що треба раніше всіх бути в полі, щоб люди до нього вітались, а не він до них; працювати до втоми, щоб, як сяде їсти, хліб був смачний, як з медом, і щоб гарно ходити на свято, то треба чоботи хоч і старі, але чистити, щоб вони були, як нові, завжди.

(Легенди та перекази. – К.:Наук.думка, 1985. – С. 137)

Переказ

Блакитний колір

Колись давно всі села на Поділлі були однакові: хати біленькі, садки зелененькі. Тому дуже часто можна було помилитись. Хто потрапляв не в те село, благав:

–Боже, поможи! Скільки разів я ще буду помилятись. Таких будинків було багато.

Змилостивився над ними Господь. Зібрав усіх своїх апостолів і каже:

– Треба, щоб село від села відрізнялося своїм кольором. Для цього треба пофарбувати хати в селі в один колір. Але в який – вирішуйте самі. Для цього підіть у село і подивіться на людей, на їх поведінку. Це й визначить колір села.

В Немерчах жили споконвіку мирні і дружелюбні люди. Завше допомагали один одному. Тому Господь пофарбував всі хати в селі у блакитний колір, колір миру, злагоди, чистоти.

Прокинулись вранці люди, а їх хатки блакитні, а не білі. Здивувались. А коли пішли в інші села, то побачили інший колір села. Тоді й усе зрозуміли, що Бог подарував їм цей колір і цим самим допоміг.

З тих пір у нашому селі фарбують хати в блакитний колір, білять з відтінком блакитного, підсинюють білизну. Навіть одяг носять блакитний.

(Записано від М. Репецької у с. Немерче Мурованокуриловецького р-ну
Вінницької обл.)

2. Записати легенду, пов'язану з виникненням назви вашого населеного пункту.

Література

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні народні погляди та вірування. – К.: Довіра, 1993. – 414 с.

2. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. – Львів: Світ, 1992.

3. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики. – К., 1975.

4. Легенди та перекази / Упорядкування та примітки О. Дея. – К.: Наук. думка, 1985.

5. Легенди та перекази // Упоряд. та примітки А. Іоаніді. Вст. ст. О.І. Дея. Відп. ред. Березовський І. – К., 1975.

6. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. – Львів: Світ, 1992.

7. Дмитренко М. Легенди та перекази з Нижньої Наддніпрянщини // Народна творчість та етнографія – К., 1992. – № 1.

8. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. - К.: Ред. часопису «Народознавство», 2001. – 576 с.

9. Жайвір: Хрестоматія для уроків позакласного читання / Упорядн. Н. Волошина. – К.: РУТА, 2000. – С. 12-37.

10. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: ескіз української міфології. – К., 1992.

Лабораторне заняття №3

Тема: «Поетика весільних пісень Поділля»

План

1. Історія вивчення весільних пісень Поділля.
2. Сучасний стан побутування весільних пісень на етнічній території Поділля.
3. Функціонування весільної пісні в обряді.

4. Жанрова специфіка обрядового пісенного матеріалу.
5. Символіка весільних пісень.
6. Весільні побажання.

Практичне завдання

1. Підготувати відео- чи аудіозапис весільної пісні, що побутує у вашому регіоні. На прикладі запису проаналізувати жанрову специфіку.

2. На весіллі молодятам висловлювались запропоновані нижче побажання. Охарактеризуйте їх структуру і зміст. А які побажання існують у вашій місцевості? Запишіть.

«Перепиваю пуд проса, щоб наша молода не ходила по морозу боса».

«Щоб ви були щасливі, як весна, багаті, як земля».

«Перепиваю рушничок, щоб до року мали двох діточок».

«Дарую два рубчики, щоб жили, як голубчики».

«Дарую корець гречки, щоб не було суперечки».

«Даруємо вам щастя, здоров'я, хліба-солі».

«Даруємо гроші бумажні, щоб ви були люди поважні».

«Даруємо платок, щоб молодий не ходив до молодих дівок».

«Даруємо плуга та рала, щоб мали сина генерала».

«Даруємо молодій міх жита, щоб не була од чоловіка бита».

«Даруємо вишиту простиню, я її шила і Бога просила, щоб Ваша доля була щаслива».

«Бажаємо добрим людям щасливо прожити, та й діждатися тої днини, щоб дітей женити».

«Дарую мішок колосся, щоб довіку мирно жилося».

«Даруємо граблі та вила, щоб молода добрий борщ варила».

«Даруємо мішок пуху, щоб невістка не ображала свекруху».

«Даруємо червоні квіти, щоб у вас були здорові діти».

«Даруєм жита колосочки, щоб було хліба повні бочки».

«Даруємо щастя, здоров'я, хліба, солі і всього доволі».

«Дарую насіння з огірків, щоб невістка не бігала до чужих парубків».

«Дарую пшінки, щоб молодий не ходив до другої жінки».

«Даруємо капусти, щоб не було в домі пусто».

«Даруємо картинку, щоб купили маленьку Маринку».

«Даруємо цибулину, щоб свекруха прийняла невістку за рідну дитину».

Література

1. Білосвітлова І. Особливості жанрового складу пісенного фольклору українського Лівобережного Полісся // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 1. – С. 49-55.
2. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. – К., 1988.
3. Весільні пісні. У 2-х кн. // Упор., примітки М. Шубравської. Нот. матеріал. упор. О. Правдюк, Н. Бугель; відп. ред. І. Березовський. – К., 1982.
4. Весільні пісні. / За редакцією Зубкової С., Дея О. та ін. – К.: Дніпро, 1988. – 475 с.
5. Весільні пісні: Народні співи. Кн. 2. / Зібрав та упоряд. Мишанич М. – Львів: Гердан, 1992. – 88 с.
6. Жмундуляк Д. Народна пісенність Покуття: особливості сучасного функціонування. – К., 2002.
7. Козяр С. Весільні пісні Поділля // Народна творчість та етнографія, 2002. – № 3.
8. Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність. – Львів, 2000. – 612 с.

Лабораторне заняття №4

Тема: «Поховальні традиції Поділля. Голосіння»

План

1. Похорон як етап життя родини. Обряди, забобони.
2. Голосіння. Класифікація голосінь.
3. Розвиток жанру голосіння його різновиди.
4. Поетика голосінь.

Практичне завдання

1. Охарактеризуйте художні особливості голосінь. Чи можна вважати їх оптимістичними, чи наявний в них виховний елемент, чи висловлена в них турбота про наступне покоління?

За дорослим сином.

Сину мій, господарю мій!.. Ідеш ти в далеку дорогу. На кого ж ти мене покидаєш?! Сину мій, соколе мій! А хто ж тепер твоє господарство буде доглядати? Хто ж мені пораду дасть? Соколе мій, відродо моя! Подивись ще хоч раз на мене, стареньку, хоч слово ще промов до мене... Нащо ж ти покинув мене?! Сину мій, втіхо моя, чому ж ти мене не взяв з собою? До кого ж я тепер заговорю, з ким пораджусь?! Хто мені води подасть, хто поховає бідну, стареньку? Сину мій, голубе мій! Нащо ж я тебе ховаю? Та лучче б я тебе зі служби виглядала, як отакого молодого ховати мала. А я ж думала, сину мій любий, одружити тебе, внуків побачити...

(Закувала зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості. – К.: Веселка, 1998. – С. 141).

Голосіння сиріт за батьком.

Мій таточку, мій лебідочку,
Мій таточку, мій соловеєчку!
Відкіля вас виглядати,
Відкіля вас дождити?
Чи вас із поля, чи вас із моря,
Чи з високої могили,
Чи з глибокої долини?
Висока могила, високо висипана,
А глибока долина глибоко викопана.
Туди ввійти, а вийти нікуди.
Коли для вас столи застилати,
Коли для вас чарочки наповняти?
Чи вам к Різду,
Чи вам, милий таточку, к Великодню,

Чи вам, милий таточку, в святу неділеньку?...

(Закувала зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості. – К.: Веселка, 1998. – С. 140).

Голосіння вдови за чоловіком.

Чоловіче мій, дружино моя!

Куди ж ти убираєшся?

Куди ж ти виряджаєшся?

Якої ти темної хати забажав?

Темної, невидної, смутної, невеселої,

Туди ж вітер не віє, туди ж сонце не гріє.

Туди й дзвони не дзвонять, туди й люди не ходять.

Та як же я до тебе ходитиму,

Та як же я з тобою говоритиму?

Ой устань, порадь, моя дружинонько,

Як мені в світі жити, як мені чуже ділечко робити?

(Український фольклор. Хрестоматія / Упорядники: О. Бріцина, Г. Довженок, Н. Шумада). – К.: Освіта, 1997. – С. 114).

2. Прослухайте українську лемківську тужливу народну пісню «Пливе кача по Тисині». Чому, на вашу думку, саме її обрано для реквієму за загиблими учасниками Революції гідності?

Література

1. Древлянський В. «Ой мамо, мамо, в комору ведуть» // Берегиня, 2003. – № 3. – С. 65-78.

2. Лановик М., Лановик З. Українська народна словесність. – Львів, 2000. – 612 с.

3. Народні плачі та голосіння // Нариси з історії української музики. – К., 1964.

4. Скуратівський В. Русалії. – К.: Довіра, 1996. – 734 с.

5. Ульяновська С. Магічні елементи поліського поховального ритуалу // Народна творчість та етнографія. – 1992. – № 2.

Лабораторне заняття №5

Тема: «Народна драма»

План

1. Поняття про народну драму. Види народної драми, їх особливості («Коза», ляльковий театр «Вертеп», «Живий вертеп», «Маланка»).
2. Художня своєрідність драматичного комізму, гумору й сатири.
3. Типи комічних персонажів. Засоби їх зображення.
4. Знайдіть відповідність між обрядовим святом і народною драмою-грою «Коза», «Просо», «Подоляночка», «Весілля».

Практичне завдання

1. Про яку народну драму писав І. Франко:
«Рухома, переносна скринька, декорована як Віфлієм, з яслами і дитиною Ісусом і Марією, волем і ослом, і пастухами; прихід трьох царів, сцени з Іродом, з жидами, воякою, чортом і смертю...»? Охарактеризуйте цю драму.
2. Підготуйте повідомлення на тему: «Вертепна драма».

Література

1. Волошин І. Джерела народного театру на Україні. – К., 1960.
2. Горик Н. Розробки уроків з української літератури за календарно-тематичним плануванням (9 кл., I семестр) // Дивослово. – 2001. – № 9. – С. 52 – 67.
3. Степанишин Б. Давня українська література в школі. – К.: Либідь, 2000. – 504 с.
4. Федас Й. Український народний вертеп (у дослідженнях ХІХ – ХХ ст.) – К.: Наук. думка, 1987. – 182 с.
5. Франко І. До історії українського вертепу ХVІІІст. // Збір. тв. У 50-ти т. – Т. 36. – С. 170 – 376.

Модуль №2

Лабораторне заняття №6

Тема: «Танкові пісні»

План

1. Походження жанру й терміна «коломийка». М. Сумцов, Ф. Колесса І. Франко і В. Гнатюк про коломийки.

2. Відображення в коломийках світогляду народу. Своєрідність у змалюванні героя порівняно з ліричними піснями.

3. Визначення регіонів побутування коломийок. Коломийка в репертуарі сучасних виконавців.

4. Тематика коломийок. Гумористично-сатиричні елементи в творах.

5. Художні та композиційні особливості коломийок. Використання засобів психологічного паралелізму, порівнянь. Стандартні формули-зачини. Символ і метафора в коломийках.

6. Використання ритміки коломийок у ліричних, історичних піснях, у баладах.

Практичні завдання

1. Прокоментуйте визначення В. Гнатюка: «Коломийку слід вважати зовсім самостійним витвором народного генія, паралельним до інших самостійних родів народної поезії. Подекуди можна їх ставити навіть вище; ми знаємо, що деякі пісні, особливо обрядові, прив'язані тісно тільки до певних проявів народного життя;...коломийка натомість огортає собою всі прояви життя чоловіка у всіх порах; ...звідти в ній висловлене і радість, і горе, і утіха, і жаль; звідти вона дихає і повагою, і жартом; звідти в ній і гумор, і сатира, і іронія і т.д.» (Гнатюк В. Переднє слово до збірника «Коломийки» // Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. – К.:Наук. думка, 1966. – С. 158).

2. Визначте риси коломийки за поданим текстом.

Та піду я в полонину та в полониночку,

Вирубаю яворика та й колисочку.

Та завішу колисочку я на яворочку,

Та буду в ній колихати малу дитиночку.

А я буду колисати, а вітер – гойдати,

Аби моїй дитиночці добре було спати.

3. Які художні засоби виразності використано у коломийках:

Ой лунає спів зозулі та ще й соловейка,

Нема краще в цілім світі, як рідна сімейка.

Ой гоп, та помалу,

Та виткала штани з валу,

І пошила, і наділа,

Сама бачу, що до діла.

Література

1. Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. – К., 1966.
2. Коломийки / Упоряд., передм. і примітки Н. Шумади. Нот. матеріал упоряд. З. Василенко. – К.:Музична Україна, 1973. – 439 с.
3. Коломийки в записках І. Франка / Упоряд. О. Дей. – К.:Музична Україна, 1970. – 133 с.
4. Матвіїшин С. «Ой співанко-коломийко, як тебе не знати..» / Вивчення коломийок у 9-му класі // Укр. мова і літ. в шк. – 1991. – № 4. С. 30-33.
5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2001. – 591 с.
6. Степанишин Б. Давня українська література в школі. – К.: Либідь, 2000. – 504 с.
7. Франко І. Володимир Гнатюк. Коломийки. Т.21 // Франко І. Зібрання творів: У 50-ти т. – К., 1982. – Т. 37. – С. 149.
8. Шумада Н. Коломийки в дослідженнях Володимира Гнатюка // Народна творчість та етнографія. – 1992. – № 2.
9. Шумада Н. Коломийки у взаємозв'язках із східнослов'янською пісенністю // Народна творчість та етнографія. – 1991. – № 2. – С. 3-11.

Лабораторне заняття №7

Тема: «Прислів'я і приказки»

План

1. Жанрові особливості прислів'їв та приказок.
2. Походження і тематика прислів'їв та приказок.
3. Відображення у прислів'ях і приказках ментальності українців.
4. Художні особливості прислів'їв та приказок.
5. Методика вивчення прислів'їв, приказок.

Практичне завдання

1. Поясніть значення народної мудрості: «Кляте – жди до шести неділь, не перемініться – жди до півгода, тоді до року, трьох, семи, вісімнадцяти, двадцяти одного, двадцяти семи, а як не зміниться до тридцяти трьох, то вже й умре таке лихе».

2. У збірнику Матвія Номиса «Українські приказки, прислів'я і таке інше» збережені такі сталі вислови. Поміркуйте над їх значенням.

Усе Боже, тільки гріхи наші.

Боже поможи, а сам не лежи.

Щоб лиха не знати, треба своїм плугом, та на своїй ниві орати.

Як лихо то й до Бога.

Відізвуться вовкові коров'ячі слізки.

Жебрацької торби ніколи не наповниш.

Знас, що у людей в горшках кипить.

Найшов – не радуйся, а загубив – не плач.

(Українські приказки, прислів'я і таке інше: збірник О. Марковича та інших. Уклав М. Номис. – К., 1993).

Література

1. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. – К.: «Рідна мова», 1998. – 475 с.

2. Мудре слово: прислів'я та приказки в говірках Нижньої Наддніпрянщини. Зібрав Чабаненко В. – Запоріжжя, 1992.

3. Народні прислів'я та приказки / Упорядн., передм. М. Дмитренка. – К.: Ред.часопису «Народознавство», 1999. – 180 с.
4. Пасічник Є. Особливості вивчення фольклорних творів // У кн.: Українська література в школі. – К.: Рад.шк., 1983. – С. 233-251.
5. Прислів'я та приказки: Людина. Родинне життя. Риси характеру // Упоряд. М. Пазяк. Відп. ред. С. Мишанич. – К., 1990.
6. Степанишин Б. Давня українська література в школі. – К.: Либідь, 2000. – 504 с.
7. Українські приказки, прислів'я і таке інше: збірники О. Марковича та інших. Уклав М. Номис. – К., 1993.

Лабораторне заняття №8

Тема: «Фольклорна підготовка майбутнього вчителя-словесника»

План

1. Польова фольклористика. З історії фольклорних експедицій.
2. Фольклорна практика – невід'ємна складова професійної підготовки вчителя-словесника. Зміст і організація фольклорної практики.
3. Науково-дослідна робота з фольклорного краєзнавства. Філологічні (фольклорні) ресурси Інтернету.

Практичне завдання

1. Поміркуйте над словами педагога Г. Ващенка: «Традиційний ідеал людини – це не тільки вишивана сорочка, яку можна скинути і все ж таки залишитись українцем. Ідеал людини – це те найкраще, що створив народ у розумінні можливостей людської особистості та її призначення». Яке значення цього висловлювання для фольклорної підготовки майбутнього вчителя-словесника?
2. П. Куліш у «Записках о Южной Руси» цілком слушно вказує на одну істотну деталь при записуванні фольклорного тексту від інформатора: «Мне казалось, что будет сделано очень хорошо, если я буду записывать его размышления и рассказы по мере того, как они будут произвольно

высказываться передо мною; и это было действительно очень хорошо, если б внезапная кончина Архипа не разорвала нашей только что начинавшейся дружбы» (Записки о Южной Руси: Издал П. Кулиш. – К.:Днипро, 1994. – С. 8).

Про що тут йдеться? Підказку шукайте у статті Бріциної О. Сучасні аспекти методики збирання народної прози // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 3. – С. 24 – 34).

3. Укладіть жанрово-топографічну картотеку фольклорної практики, проведеної у попередньому році.

4. Укладіть електронну картотеку фольклорної практики, проведеної у попередньому році.

Література

1. Давидюк В. Фольклорно-краєзнавчі експедиції з школярами // Позакласна робота з літератури / Уклад. В. Неділько. – К.: Рад шк., 1986. – С. 135 – 144.

2. Скиба О. Шкільний етнографічно-фольклорний гурток // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – № 1. – с. 51 – 54.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. – К. : Ред. часопису «Народознавство», 2001. – 576 с.
2. Дмитренко М. Українська фольклористика: Акценти сьогодення / Розвідки, статті / М. Дмитренко – К. : В-во «Сталь», 2008. – 235 с.
3. Довженок Г. Український дитячий фольклор. – К. : Наук. думка, 1981. – 172 с.
4. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – 3-тє вид / М. Лановик, З. Лановик – К. : Знання-Прес, 2005. – 591 с.
5. Руснак І. Український фольклор : Навчальний посібник / І. Руснак – К. : Академія, 2010. – 300 с.
6. Українська фольклористика. Довідник / Укладання і загальна редакція Михайла Чернопиского / М. Чернопиский – Тернопіль : Підручники і посібн., 2008. – 448 с.
7. Семенов О. Український фольклор : Навчальний посібник. – Глухів, 2004. – 254 с.

Додаткова

1. Боплан Г.-Л. де. Опис України : У 2 т. – К. : Наук. думка; Гарвард; Кембрідж, 1990. – 256 с.
2. Балушок В. Обряди ініціації українців та давніх слов'ян. – Львів; Нью-Йорк, 1998. – 216 с.
3. Бондарук О. Слов'янська міфологія. Загадки прадавніх вірувань слов'янських народів // Міфи народів світу. – Львів: Просвіта, 1997. – С. 265-326.
4. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях : Космогонічні українські народні погляди та вірування / Вступ. стаття В. Шевчука / Г. Булашев – К. : Довіра, 1993. – 414 с.
5. Войтович В. Сокіл-Род. Легенди та міфи стародавніх українців / В. Войтович – Рівне : Оріана, 1997. – 332 с.

6. Войтович В. Українська міфологія / В. Войтович – Вид. 2-ге, стереотип. – К. : Либідь, 2005. – 664 с.; іл.
7. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис у 2 томах. – К. : Оберіг, 1991 / О. Воропай – Т. 1. – 450 с; Т. 2. – 445 с.
8. Головацький Я. Виклади давньослов'янських легенд або міфологія укладена Я.Ф. Головацьким / Я. Головацький – К. : [б. в.], 1991. – 93 с.
9. Грица С. Фольклор у просторі та часі. – Тернопіль : «Астон», 2000. – 246 с.
10. Грушевський М. Історія української літератури : В 6 т. 9 кн. – Т. 1 / М. Грушевський – К. : 1993. – 392 с.
11. Давидюк В. Українська міфологічна легенда / В. Давидюк – Львів : Світ, 1992. – 176 с.
12. Дей О. Українська народна балада. – К. : Наук. думка, 1986. – 261 с.
13. Дунаєвська Л. Українська народна казка / Л. Дунаєвська – К. : [б. в.], 1987. – 127 с.
14. Єфремов С. Історія українського письменства. – К. : Феміна, 1995. – 688 с.
15. Жупанин С. Верховиночка. Література рідного краю : Навч. посібник. У 2-х книгах. Кн. 1. – К.: Рута, 2003. – 176 с.
16. Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989. – 304 с.
17. Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. – К. : Рад. письменник, 1991. – 397 с.
18. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : У 2-х книгах, 4-х томах / С. Килимник – Кн. 1. – К. : «Обереги», 1994. – 400 с; Кн. 2. – 528 с.
19. Климець Ю. Купальська обрядовість на Україні. – К., 1990. – 142 с.
20. Костомаров М. Слов'янська міфологія / М. Костомаров – К. : «Либідь», 1994. – 283 с.
21. Лозинський Й.І. Українське весілля / Упоряд. і вступ. ст. Р.Ф. Кирчіва. – К. : Наук. думка, 1992. – 174 с.

22. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу : Історично-релігійна монографія. – К., 1994. – 424 с.
23. Мишанич С. Система жанрів в українському фольклорі // Українознавство: Посібник. – К. : Зодіак-Еко, 1994. – С. 263-276.
24. Моця О., Ричка В. Київська Русь: від язичництва до християнства: Навч. Посіб. – К.: Глобус, 1996. – 220 с.
25. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу (Ескіз української міфології). – К. : АТ «Обереги», 1992. – 88 с.
26. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. – К., 1993. – 63 с.
27. Плісецький М. Українські народні думи. Сюжети і образи. – К. : «Веселка», 1994. – 364 с.
28. Погребенник Ф. Наша дума, наша пісня: Нариси, дослідження. – К. : Муз. Україна, 1991. – 207 с.
29. Пропп В. Поетика фольклора. – М. : Лабиринт, 1998. – 352 с.
30. Руснак І. Думи та історичні пісні: Тексти та їх інтерпретація / І. Руснак – Кіровоград : «Степова Еллада», 1999. – 96 с.
31. Скуратівський В. Місяцелік. Український народний календар. – К. : Довіра, 1993. – 272 с.
32. Скуратівський В. Дідух: Свята українського народу / В. Скуратівський – К. : Освіта, 1995. – 272 с.
33. Скуратівський В. Русалії. – К. : Довіра, 1996. – 734 с.
34. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А. Пономарьов, Л. Артюх, Т. Косміна та ін. – 2-ге вид. – К. : Либідь, 1994. – 256 с.
35. Франко І. Останки первісного світогляду в руських і польських загадках народних // Франко І. Твори: У 50-ти т. – Т. 26 / І. Франко – К. : Наук. думка, 1980. – С. 332-346.
36. Франко І. Наші колядки // Франко І. Твори: У 50 т. Т. 28 / І. Франко – К. : Наук. думка, 1980. – С. 7-41.
37. Франко І. Дві школи в фольклористиці // Франко І. Твори: У 50-ти т. – Т. 29. – / І. Франко – К. : Наук. думка, 1981. – С. 416-424.

38. Франко І. До історії українського вертепу XVIII ст. // Зібр. тв. У 50-ти т. – Т. 36. / І. Франко – К. : Наук. думка, 1981 – С. 170-376.
39. Франко І. Найстарша українська народна пісня // Франко І. Твори: У 50-ти т. – Т. 37 / І. Франко – К. : Наук. думка, 1982. – С. 216-221.
40. Франко І. Як творилася слов'янська міфологія // Франко І. Твори: У 50-ти т. – Т. 37 / І. Франко – К. : Наук. думка, 1982. – С. 425-432.
41. Франко І. Студії над українськими народними піснями // Франко І. Твори: У 50-ти т. – Т. 43 / І. Франко – К. : Наук, думка, 1986. – С. 7-354.
42. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). – Тернопіль, 1994. – 480 с.

Тексти і довідники

1. Балади. Кохання та дошлюбні взаємини // Упоряд. Дей О.І., А.Ю. Ясенчук (тексти), А.І. Іваницький (мелод.). Відп. ред. М.М. Гайдай. – К., 1988. – 318 с.
2. Балади. Родинно-побутові стосунки / Вступ. ст. О. Дея. – К. : Наук. думка, 1988. – 524 с.
3. Весільні пісні. У 2-х кн. // Упор., примітки М.М. Шубравської. Нот. матеріал. упор. О.А. Правдюк, Н.А. Бугель; відп. ред. І.П. Березовський. – К., 1982. – 320 с.
4. Весільні пісні / За ред. Дея О., Зубкової С. та ін. – К.: Дніпро, 1988. – 475 с.
5. Весільні пісні: Народні співи. Кн.2. / Зібрав та упоряд. Мишанич М. – Львів : Гердан, 1992. – 88 с.
6. Вже весна воскресла. Гаївки. – Тернопіль: Чумацький шлях, 1992. – 98 с.
7. Дитячий фольклор. Колискові пісні та забавлянки. – К. : Наук. думка, 1984. – 472 с.
8. Дитячий фольклор / Вступ. ст. Г. Довжено. – К.: Дніпро, 1986. – 304 с.
9. Закувала зозуленька. Антологія української народної творчості / Закувала зозуленька – К. : «Веселка», 1998. – 500 с.

10. З живого джерела. Українські народні казки в записах, переказах та публікаціях українських письменників / Упоряд., літер. обробка, вступ. стаття та приміт. Л. Дунаєвської / Л. Дунаєвська – К. : [б. в.], 1990. – 512 с.
11. Золотослов: Поетичний космос Давньої Русі / Упоряд., передм. та пер. М. Москаленка. – К., 1988. – 292 с.
12. Калинова сопілка. Антологія української народної прозової творчості / Калинова сопілка – К. : «Веселка», 1998. – 502 с.
13. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка та ін. – К. : Академія, 1997. – 750 с.
14. Мифология. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. Е.М. Мелетинский. – 4-е изд. – М., 1998. – 736 с.
15. Мудре слово: прислів'я та приказки в говірках Нижньої Наддніпрянщини. Зібрав Чабаненко В. – Запоріжжя, 1992. – 214 с.
16. Народні повір'я / Упор. М. Дмитренко. – К. : Ред. часопису «Народознавство», 2000. – 132 с.
17. Народні прислів'я та приказки / Упорядн., передм. М. Дмитренка. – К. : Ред. часопису «Народознавство», 1999. – 180 с.
18. Ой у лузі червона калина: Українські січові стрільці в піснях / Упоряд. М. Кришук; Муз. розшифрування М. Запотічного. – Тернопіль, 1990. – 56 с.
19. Писана керниця: Топонімічні легенди та перекази українських Карпат / Зібрав та впорядк. В. Сокіл. – Львів, 1994. – 120 с.
20. Пісні українських січових стрільців // Ред. упоряд. П.М. Чаловський. – Івано-Франківськ, 1994. – 218 с.
21. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. – К. : Укр. письменник, 1993. – 63 с.
22. Повстанські пісні / Упоряд і музичний редактор Василь Подуфалій. – Тернопіль, 1992. – 78 с., ноти.
23. Прислів'я та приказки: Людина. Родинне життя. Риси характеру // Упоряд. М.М. Пазяк. Відп. ред. С.В. Мишанич. – К., 1990. – 528 с.
24. Русалка Дністровая: Фольклорно-літературний альманах «Руської трійці». Вступ. ст., підг. текстів і приміт. М.Й. Шалати. – К., 1987. – 135 с.

25. Семиліточка: Українські народні казки / Упорядн. Л.Ф. Дунаєвська – К. : Веселка, 1990. – 319 с.
26. Сивачук Н. Старовинні пісні Уманщини (записані з голосу Мотрони Сінкевич) / Уманський держ. пед.ун-т ім. Павла Тичини. – 2001. – 38 с.
27. Січова скарбниця: Упорядкування, мовна редакція, переднє слово і примітки Віктора Чабаненка. – Запоріжжя: ЗДУ, 1999. – 492 с.
28. Співанки – балади Верховини // Упоряд. Ю.І. Бойчук. – Ужгород, 1992.
29. Соціально-побутова казка / Передм. О. Бріциної. – К.: Дніпро, 1987. – 382 с.
30. Танцюра Г. Весілля в селі Зятківцях / Упоряд., ред. М.К. Дмитренко, Л.О. Єфремова. – К. : Редакція часопису «Народознавство», 1998. – 404 с.
31. Українські замовляння / Упор. М.Н. Москаленко. – К. : Дніпро, 1993. – 309 с.
32. Українські замовляння / Упор. М. Москаленко – К. : [б. в.], 1993. – 309 с.
33. Українські народні пісні та думи. – К. : [б. в.], 1992. – 96 с.
34. Українські народні свята та звичаї. – К.: Т-во «Знання» України, 1993. – 112 с.
35. Українські казки. – К. : Т-во «Знання» України, 1992. – 96 с.
36. Українські перекази – К. : Довіра, 1992. – 134 с.
37. Українські січові стрільці у піснях / Вступ. ст. Левченка О. / О. Левченко – Тернопіль, 1991. – 112 с.
38. Українська література у портретах і довідках: Давня література-література ХІХ ст. : Довідник / Редкол. С.П. Денисюк, В.Г. Дончик, П.П. Кононенко та ін. – К. : Либідь, 2000. – 360 с.
39. Українська літературна енциклопедія / Редкол. : І.О. Дзеверін. (відп. ред.) та ін. – К., 1988., Т. 1.
40. Українські народні думи та історичні пісні / Упоряд. Таланчук О. – К. : Веселка, 1993. – 239 с.

41. Українські приказки, прислів'я і таке інше: збірники О.В. Марковича та інших. Уклав М. Номис. – К., 1993.
42. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К.: Либідь, 1991. – 638 с.
43. Українські символи / За ред. М. Дмитренка. – К., 1994. – 140 с.

Статті

1. Білосветова І. Особливості жанрового складу пісенного фольклору українського Лівобережного Полісся // Народна творчість та етнографія. – 1988. – № 1. – С. 49-55.
2. Богород А. Фольклор у житті і творчості Лесі Українки // Дивослово. – 2000. – № 1. – С. 24.
3. Бондаренко Ю., Пасічник Є. Школа: Проблема ментальності та національної свідомості // Слово і час. – 1993. – № 6. – С. 70-77.
4. Васильєва Л. Особливості перекладу слов'янської казки українською мовою (лексичний та фразеологічний аспекти) // Українська філологія: школи, постаті, проблеми. – Львів : Світ, 1999. – Ч. 2. – С. 534-543.
5. Гамаш А. До проблеми взаємин літератури і фольклору // Українська філологія: школи, постаті, проблеми. – Львів : Світ, 1999. – Ч. 2. – С. 56-67.
6. Галей С. Народознавча спадщина Пантелеймона Куліша // Народна творчість та етнографія. – 2002. – № 4. – С. 62-74.
7. Гінда О. Фольклорний твір крізь призму жанру // Українська філологія: школи, постаті, проблеми. – Львів : Світ, 1999. – Ч. 2. – С. 492-496.
8. Грабович О. Думи як символічний код переказу культурних цінностей // Родовід. – 1993. – № 5. – С. 30-36.
9. Грицик Г., Грицик М. Цінне видання раритету // Дзвін. – 1990. – № 3. – С. 137-139.
10. Грушевський М. На порозі нової України // Народна творчість та етнографія. – 2001. – № 4. – С. 20-31.
11. Губенко І. Народні пісні – національне багатство України і його збереження та популяризація // Народна творчість та етнографія. – 1998. – № 4. – С. 82-87.

12. Давидюк В. Від «Куці-Баби» до «Діда-Панаса» (культ предків у народній грі) // Берегиня. – 2002. – № 2 – С. 13-17.
13. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору // Слово і час. – 2003. – № 10. – С. 41-50.
14. Дзюбишина-Мельник Л. Фольклор і українська дитина. Виховання високої духовності. // Шкільний світ. – 2001. – № 47. – С. 2-3.
15. Железняк Н. Лінгвосоціокультурний аспект вивчення українського характеру («пісенність») // Дивослово. – 2001. – № 4. – С. 18-20.
16. Жулинський М. Національні культури і проблеми глобалізації // Слово і час. – 2002. – № 12. – С. 5-10.
17. Кейда Ф. Фольклоризм романів Ю. Мушкетика «Гайдамаки» і «Прийдімо, вклонімося» // Дивослово. – 1999. – № 3. – С. 10-12.
18. Кирчів Р. Фольклор у системі новочасної української культури // Визвольний шлях. – 1999. – № 7. – С. 853-857.
19. Козар Л. Фольклористична діяльність Бориса Грінченка // Народна творчість та етнографія. – 1996. – № 2 – 3. – С. 3-10.
20. Кузьменко О. Стрілецька пісня у повстанському репертуарі // Народна творчість та етнографія. – 2002. – № 1-2. – С. 84-89.
21. Мішуков О. У контексті слов'янського фольклору // Слово і час. – 1999. – № 12. – С. 30-35.
22. Мушинка М. Академік Володимир Гнатюк як дослідник фольклорних скарбів Закарпатської України // Народна творчість та етнографія. – 2002. – № 5-6. – С. 3-14.
23. Охріменко П., Охріменко О. Морально-етичні ідеали героїв українських народних дум і пісень про козаків. // Народна творчість та етнографія – 1992. – № 3. – С. 3-8.
24. Павлюк С. Особливості та динаміка сучасного процесу етнічної самоідентифікації українців: до питання теорії етносу // Слово і час. – 2002. – № 6. – С. 3-6.
25. Пазяк М. Трансформація паремій у текстах художніх творів // Народна творчість та етнографія. – 1999. – № 5-6. – С. 83-94.

26. Петров В. Методологічно-світоглядні напрями в українській етнографії та фольклористці XIX-XX століття // Народна творчість та етнографія. – 2000. – № 4. – С. 70-74.
27. Пісні про зруйнування Січі в записах Якова Новицького. // Народна творчість та етнографія. – 1993. – № 3. – С. 53-58.
28. Погребенник В. Поезія Б. Лепкого і український фольклор // Народна творчість та етнографія. – 1992. – № 5-6. – С. 10-16.
29. Погребенник В. Українська поезія кінця XIX-початку XX століття і фольклор // Укр. мова і літ. в школі. – 1991. – № 8. – С. 85-91.
30. Погребенник Ф. «Ой у лузі червона калина похилилася» // Народна творчість та етнографія. – 1990. – № 6. – С. 51-54.
31. Погребенник Ф. «Ще не вмерла Україна». Історія забороненої пісні-гімну // Літературна газета, 30 серпня 1990.
32. Правдюк О. Нові записи повстанських пісень // Народна творчість та етнографія. – 1994. – № 1. – С. 51-56.
33. Правдюк О. Стрілецькі пісні в системі жанрів українського пісенного фольклору. // Народна творчість та етнографія. – 1995. – № 2-3. – С. 24-35.
34. Степанишин Б. Космос українського фольклору // Українська мова і література в школі. – 2000. – № 2. – С. 18-21.
35. Степанишин Б. Нове поповнення скарбниці пісенної творчості України // Народна творчість та етнографія. – 2001. – № 1-2. – С. 81-82.
36. Степанишин Б. Українські народні думи // Укр мова і літ. в шк. – 2000. – № 6. – С. 24-26.
37. Стрілецькі пісні. Добірка Правдюка Олександра. // Народн. творчість та етнографія. – 1991, – № 6. – С. 31-34.
38. Таланчук О. Зимова обрядовість. Колядки і щедрівки // Українська мова та література. – 2002. – № 23- 24.
39. Таланчук О. Українознавчий аспект вивчення народнопоетичної творчості // У зб. : Українознавство в системі освіти : Міжн. наук.-практ. конф. – К. : Освіта, 1996. – С. 127-132.

40. Тихолоз Н. Попелюшка з чарівного замку або некоронована царівна жанрів // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах, 2002. – № 5. – С. 22-31.

41. Шалак О. «Висип мені, мати, високу могилу...» (уявлення про смерть і потойбічний світ, відображені в українському фольклорі) // Берегиня. – 2002. – № 2 – С. 29-34.

Інформаційні ресурси

[http: // www.ukrfolk.kiev.ua /](http://www.ukrfolk.kiev.ua/) BERVY.

[http: // rufolk . chet.ru / pages / tutorial / 1.html](http://rufolk.chet.ru/pages/tutorial/1.html)

[www / ruthenia.ru / folklore / folklorelaboratory / belous.htm](http://www.ruthenia.ru/folklore/folklorelaboratory/belous.htm)

[http: // www.duh-i-litera. Htm](http://www.duh-i-litera.Htm)

[http: // www.geocities.com](http://www.geocities.com)

[http: // ukrnov. Catp.org.ua / duh / 3.html.](http://ukrnov.Catp.org.ua/duh/3.html)

[http: // www.pisnia.iatp.org.ua / koh.htm](http://www.pisnia.iatp.org.ua/koh.htm)

[http: // www.kremenets.com.ua / ukrain / legends / legends.htm](http://www.kremenets.com.ua/ukrain/legends/legends.htm)

[http: // slovoto.org / tryanov / ballads /](http://slovoto.org/tryanov/ballads/)

[http: // lzbornik.narod.ru / hrushukr / hrush419.htm](http://lzbornik.narod.ru/hrushukr/hrush419.htm)

[www.droop.by.ru / zarub / num1.htm](http://www.droop.by.ru/zarub/num1.htm)

[http: // ukrlife.org / main / library.html\).](http://ukrlife.org/main/library.html)

[http: // www.education.recom.ru /](http://www.education.recom.ru/)

Питання до заліку

1. Предмет, завдання, структура фольклористики, її зв'язок з іншими гуманітарними науками.

2. Школи і напрями у фольклористиці.

3. Методологія й методика фольклористики.

4. Періодизація фольклору – доісторична (міфологічна, дохристиянська) доба та історична (християнська).

5. Історико-етнографічні регіони України.

6. Основні світоглядні системи українського фольклору.

7. Магія та форми її вияву (вірування, обряд). Поетика жанрів магії.

8. Міфологія як світоглядне явище. Поняття про міф. Класифікація міфів, функції.

9. Проблема жанру у фольклористиці. Поняття «жанровий різновид».

10. Поділ жанрів на роди: епічний, ліро-епічний, ліричний, драматичний. Класифікація.

11. Епічні жанри фольклору. Поетика.

12. Ліричні жанри фольклору. Поетика.

13. Драматичні жанри фольклору. Поетика.

14. Ліро-епічні жанри фольклору. Специфіка жанру.

15. Загальна характеристика та особливості дитячого фольклору.

Класифікація жанрів.

16. Семіотика і міфологія міста в сучасному фольклорі. Міський фольклор. Обряди сучасного міста. Міське весілля. Міфологія і прагматика новорічних свят.

17. Фольклор і туристичний бізнес.

18. Політичний фольклор і фольклор в політиці.

19. Фольклор і корпоративна культура.

20. Постфольклор як частина міського мистецтва слова.

21. Студентський фольклор: історія становлення та розвитку.

22. Український фольклор у сучасній студентській субкультурі.

23. Фольклорна підготовка майбутнього вчителя-словесника.

Навчальне видання

ВІННІЧУК АЛЛА ПЕТРІВНА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

ПРАКТИКУМ